

הלכות שבת של-שלא

תרוז

לא הפסידו¹³ אבל לענין מילה בשבת שכ ואל תעשה עדיף ושוב לחוש לדברי האוסרים ואף שאין איסור במלמולו יש איסור במילתו בשבת שלא לצורך¹⁴ כמו שיש איסור בחתיכת הטבור בשבת אף לפי סברא האחרונה כמו שנתבאר):

מ אפילו בן ה' ודאי שאסור במלמול לדברי הכל הרי אמו שוחה עליו ומניקתו¹⁵ מפני צער החלב שמצער וכן היא בעצמה יכולה להוציא בידה החלב המצער אותה¹⁶ שכיון שהחלב הזה הולך לאיבוד אין בו משום מפרק אלא מדברי סופרים¹⁷ ומשום צערה לא גזרו¹⁸:

י מיישרים אברי הולד¹⁹ של קיימא²⁰ שנתפרקו מחמת צער הלידה²¹ כמה דברים אמורים ביום הלידה אבל אח"כ אסור²² מפני שנראה כבונה²³ אבל לרכו בכגדיו²⁴ כדי ליישר אבריו²⁵ מותר לעולם²⁶ מפני שררכו בכך גם בחול²⁷ ואינו נראה כבונה בשבת אבל תינוק שאין כורכין אותו בחול ונתעקמו אבריו בשבת אסור לרכו כדי ליישרם²⁸:

יא אם נפלה ערלת הגרון של הולד מותר לשום אצבע לתוך פיו ולסלק הערלה למקומה אע"פ שלפעמים יקא על ידו זה²⁹:

שללא דיני מילה בשבת וכו' י"ד מעיפים:

א מילה במונה דוחה את השבת³⁰ שנאמר³¹ וכיום השמיני ימול בשר ערלתו ביום ואפילו בשבת³² והפריעה היא מכלל המילה³³ והמציצה ג"כ דוחה את השבת³⁴ מפני הסכנה³⁵ וכן נותנים עליה רטייה וכיוצא בה³⁶ אע"פ שאסרו לחולה שאין בו סכנה³⁷ וכן לשאר צרכי רפואת מילתו דינו כחולה שיש בו סכנה³⁸.

אלא שלכתחלה צריך להכין מערב שבת³⁹ ואם לא הכין מערב שבת מותר לעשות בשבת ע"י שנינו⁴⁰ כגון בימיהם שהיו נותנים על המילה כמון שחוק ויין ושמן מעורבים⁴¹ אם לא שחק מערב שבת לועם כשינוי ונותן ואם לא עירב יין ושמן מערב

-
- צג** משמעות מ"א סק"מ.
  - צד** ט"ז ב"ר"ד סי' רטו סק"י ובי"ח שם.
  - צה** ב"ר"תא קנה, א. מור וש"ע סי"ה.
  - צו** תוס' שם ד"ה מפני רא"ש פ"ח סי' ה. מור וש"ע שם.
  - צז** כולעיל סי' שבה כמ"א וש"נ.
  - צח** תוס' שם, רא"ש שם.
  - צט** רב ששת קכ"ג, מוע"א וכפירוש רש"י ד"ה אמוכי, מור וש"ע סי"ט.
  - ק** כולעיל סי' ה'.
  - קא** מור וש"ע שם, וראה גם רש"י שם.
  - קב** וחסנה קחז, א. מור, מ"א סק"ה.
  - קג** גמרא שם קמו, סו"ט, מ"א שם.
  - קד** רבי יוחנן שם וכפירוש רש"י מן, ב ד"ה לפני. מור וש"ע סי"ה.
  - קה** רא"ש רפ"ז סי' ג פירוש רש"י, וראה לשון רש"י שם.
  - קו** רא"ש שם לדעת רש"י, מור, מ"א סק"מ.
  - קז** גמ' קכ"ג, רע"ב, מ"א שם.
  - קח** מ"א שם.
  - קט** ר"ח (קכ"ג, ב ד"ה אמוכי) בפירוש רב"י הגמרא קכ"ג.
-
- מוע"א וברב ששת, מור וש"ע סי"א. וראה לעיל סי' שבה סמ"ד.
- סימן שלא**
- א** גמ' קלב, א לדברי הכל, רמב"ם פ"א ה"פ. מור וש"ע י"ד סי' רטו ס"ב.
- ב** ויקרא י"ב, ג.
- ג** רבי יוחנן קלב, א. לבוש סי"א.
- ד** משנה קל"ג, רע"ב, רמב"ם פ"ב ה"ה. מור וש"ע שם סי' רפ"ד ס"ד, וראה מ"ט וציונים.
- ה** חסנה קל"ג, א. מור וש"ע סי"א.
- ו** נהר"א שם קלב, ב. וראה גם לעיל סי' שבה מ"ד.
- ז** משנה קלב, א. מור וש"ע י"ד סי' רטו סוף ס"ב.
- ח** כולעיל סי' שבה ס"ל.
- ט** רש"י קלב, ב ד"ה קא משמע לן, תוס' שם ד"ה לועם, לבוש סי"א.
- י** משמעות המשנה שם.
- יא** ראה מ"ט פ"ב ה"א, ברע"ת הרמב"ן (תורת אבות שער הסכנה) וברע"ת הרמב"ם, וראה מ"ט וציונים.
- יב** ראה רש"י במשנה שם ד"ה לא מרף, ר"ן שם (גב, ב) ד"ה מתיי.

הלכות שבת שלא

תריח

שבת לא יערבם בשבת אלא נוהג זה בפני עצמו וזה בפני עצמו¹. כרי לשנות² (ולענין יו"ט נתבאר ב"ד סי' רס"ו)³ וכן לשאר הוליים⁴ אע"פ שלא היה ידוע מערב שבת שיצטרפו לערב להם יין ושמן מכל מקום אם אין בהם סכנה אסור לערב להם בשבת (שאסור לעשות להם רפואה בלא שינוי⁵ כמ"ש בס"י שב"ח⁶).

ואם אין לו כמון כלל או שאי אפשר ללעסו⁷ יצריך לשחקו או לשחוק סמנים אחרים המעצרים הדם תרחה המולה עד למחר⁸ שאין דוחה שבת אלא מילה עצמה אבל לא מכשיריה כמו שיתבאר⁹ אלא מפני הסכנה וא"כ אין להביאו לכתחלה לידו סכנה כרי שנצטרף לחלל שבת אה"כ¹⁰ אבל אם היה לו כמון שחוק או סמנים שחוקים מבעוד יום ומלו את הקטן ואה"כ נתפרו שחוקן בשבת מפני הסכנה¹¹:

ב כל זמן שלא סילק ידו מהמולה חוזר אפילו על ציצין שאינן מעכבין בדעכה סילק ידו אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין¹² שנתבאר ב"ד סי' רס"ד¹³:

ג בן ח' שגמרו שערו וצפרניו¹⁴ או בן ז' ודאי אע"פ שלא גמרו מלין אותו בשבת ספק בן ז' ספק בן ח' ולא גמרו אין למולו בשבת כמ"ש בס"י ש"ל¹⁵:

ד מילה שלא בומנה¹⁶ אפילו לא היה אפשר למולו קודם לכן כגון שהיה חולה¹⁷ אינה דוחה את השבת שאפשר למולו אחר השבת¹⁸ ולא יהיה שום חיסור מצוה בזה שהרי בלא זה אינה בומנה¹⁹:

ה מי שנולד בערב שבת בין השמשות אין מלין אותו בשבת²⁰ שהוא ספק שמיני ספק תשעי שאין הרוחן שבת מספק²¹ ואפילו לא הוציא אלא רוב ראשו בין השמשות אע"פ שיצא כולו בשבת ה"ז כנולד בין השמשות²².

והתחלת בין השמשות הוא אחר הלילך ג' מילין ורביע לאחר התחלת השקיעה²³ כמו שנתבאר בס"י רס"ז²⁴ והוא לערך רביעי עשה קודם צאת הכוכבים²⁵ ואם נולד קודם

יג שם במשנה. מור וש"ע סי"ג.
יד רש"י שם ד"ה לועס. תוס' שם ע"ב ד"ה לועס.
טו סי' זה בשער"ר לא הגיע לידנו, וראת ש"ע שם סי' ג.
טז בדייתא קדמ', א. ב"י ד"ה לא היה לו. מ"א סק"ג.
יז צ"ע בתורת האדם שער המיתוש. ראה מ"מ תנינים.
יח סי"ג ש"ג.
יט ראה מבין קלה, ב. ד"ן שם (ג, א) ד"ה ודוכא.
כ ד"ה שם (ג, א). דש"א שם ד"ה הלכה. בי"ח ליד סי' ידו ד"ה אין שחוקין לבוש שם סי' ש"ד ש"י רסו סק"ג. סמו"ג וסמו"ג הובאו בתגרות מודכ"י רמו תסב.
כא סק"ז (שם שחוקת סמנים נקרא מכשירים). וראה תגרות מודכ"י שם. לקמן סי' תקן ק"א סק"ג.
כב רש"א שם. ר"ן שם ד"ה ואינו. וראה לעיל סי' רמח ס"ה.
כג ד"ף שם (נה, מוע"ב). רמב"ם הל' מילה פ"ב ה"ח. מור וש"ע שם ס"ד.
כד ברייתא קלה, ב. מור וש"ע סי"ב.
כה סי' זה בשער"ר לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם ס"ה.
כו רמב"ם פ"א מהל' מילה ה"ג. תוס' קלה, א. ד"ה בן. דא"ש פ"ח מוס"פ ה. מור וש"ע סי"ג.
כז סק"ז ח' ש"ג.
כח ברייתא קלה, ב. גמ' כד, מוע"ב. ומשנה קלה, א.

רמב"ם הל' מילה פ"א ה"ג. ועיין בכסף משנה שם. מור וש"ע ס"ד.
כט רש"י קלה, ב. ד"ה בן שלא בומנה. מור. וראה גם לקמן סי' תצח ק"א סק"ג.
ל רש"י דף כד, מוע"ב. וראה גם לקמן סי' תמו ק"א סק"ג. סי' תצח שם.
לא וראה לעיל סי' רמח סי"ג. סי' רמח ק"א סוף סק"א.
לב משנה קלה, א. רמב"ם הל' מילה פ"א ה"ב. מור וש"ע יד"י סי' רמו ס"ה.
לג ברייתא קלה, תע"א. רמב"ם שם.
לד רמב"ם שם ה"ג מ"ג נדה מ"ב, ב (ראה כסף משנה שם). מור וש"ע שם (ראשון) ומ"ש רוב ראשו, ראה בכורות מ"ג, ב. נדה כה, א. רמב"ם הל' נהלות פ"ב ה"י.
לה מ"א סק"ב.
לו ס"ה, וראה במצוי"ן שם מסקנת רבנו בסדר הכנסת שבת כשמת האנונים שבין השמשות מתחיל מור אחר התחלת השקיעה. וראה שער הכולל פ"ז ס"ק ג.
לז מ"א שם. וראה לעיל סי' רמח ק"א סק"א: שהוא כמו שליש או רביע עשה. ולפי מסקנת רבינו בסדר הכנסת שבת מביאר שם, שאין ביה"ש הוא עשירי דקת כעשר השנים בארץ ישראל, והיה משקיעת האמיתית עד צאת ג' כוכבים בניונים.

הלכות שבת שלא

תריט

לכן אע"פ שכבר שקעה החמה נימול כיום ו' ואם נולד כן בשבת נימול בשבת¹⁰⁷ ואף שיש אומרים שמתחלת השקיעה היא לילה כמו שנתבאר שם¹⁰⁷ מ"מ הרי במדינות אלו אין אנו הוששין כלל לדבריהם שלפעמים אין מקבלים שבת ועושים כל המלאכות עד רביעית שעה קודם צאת הכוכבים א"כ אין לנו לדחות המילה מומנה בשביל חשש זה¹⁰⁸:
 ז' אנדרוניגוס שהוא ספק וזכר ספק נקבה אין מילתו דוחה שבת¹⁰⁸ וכן נולד כשהוא מהול¹⁰⁹ אפילו אינו נראה מהול אלא בעת הקישוי¹¹⁰ אע"פ שצריך להטיף ממנו דם ברות¹¹⁰ אינו דוחה שבת¹¹⁰ מפני שאין זה חיוב ברור מן התורה¹¹¹ וכן יוצא דופן ונכבדת שילדה ואח"כ נתגיירה הואיל ואין אמו טמאה לידה¹¹² יש להסתפק¹¹³ אם נימולים בשמיני או מיד שגולדו שהרי התורה¹¹⁴ סמכה מילת שמיני לטומאת היולדת וכן מי שיש לו שתי ערלות¹¹⁵ הדינו כ' עורות זה על גבי זה¹¹⁶ או שני גידים¹¹⁷ יש להסתפק אם נימול בשמיני¹¹⁸ שהרי התורה אמרה¹¹⁹ ערלתו אחת¹²⁰ לפיכך נימולים הם בשמיני¹²¹ מספק אבל אינן דוחין את השבת¹²² מספק:

ז' אין דוחה את השבת אלא מילה עצמה שאי אפשר לעשותה מערב שבת¹²³ אבל כל מכשירו מילה¹²⁴ כגון תוקן האימול¹²⁵ והבאתו אצל התינוק¹²⁶ ושחוקת סמנים¹²⁷ ותינוק החלוק שיתבאר¹²⁸ כיון שאפשר לעשותם מערב שבת אינן דוחים את השבת¹²⁹ אפילו אם נאנס ולא עשאו¹³⁰ או שעשאו ונאבדו¹³¹ ואפילו איסור דברי סופרים לא התירו לצורך מצות מילה¹³² אפילו אם תרחה המילה לגמרי בשביל כך כגון להביא איזמל מחצר שאינה מעורבת¹³³ או לישא התינוק דרך שם¹³⁴ שהעמרו חכמים את דבריהם אפילו במקום כרת¹³⁵.

נד ב"י י"ד סי' רסב.
נה ויקרא יב. ג.
נו לבוש סוף ס"ה.
נז רמב"ם שם. מור וש"ע י"ד סי' רסב ס"ג.
נח רמב"ם שם ה"א. מור וש"ע שם סי' רסו ס"ה. שו"ע כאן ס"ה.
נט ר"ע בבשנה קל, א ורש"י י"ה ושאי אפשר. מור.
ס רב קלג, א כ"ע בבשנה קל, א. רמב"ם הל' מילה פ"ב ה"ג. מור וש"ע שם.
סא רמב"ם שם ומור וש"ע י"ד סי' רסו ס"ב ממשמעות המשנה שם.
סב רמב"ם שם ומור וש"ע כאן ס"ו ובי"ד שם ממשמעות המשנה שם.
סג רמב"ם שם ה"ג. מור וש"ע שם ס"ג. וראה גם לעיל סוף ס"א (שגם שחוקת סמנים נקרא מכשירים). וראה גם לקמן סי' תקי ק"א סק"ב.
סד סעף ט.
ט ר"ע שם בחשנה קל, א. רמב"ם שם. מור וש"ע כאן ס"ו ובי"ד שם ס"ב.
טו ראה רמב"ם שם. וראה גם לקמן סי' תקי שם.
טז עיין בחדש לעיל ס"א.
טז הנחות מרדכי רמז תטפ בשם סמ"ג וזמ"ק. ואפילו הוא שבת רשבות, כדלקמן ס"ח וסי' שם סוף ס"ב.
טט ברייתא שם קל ע"ב ורש"י שם ד"ה דק. מור וש"ע ס"ו ובי"ד שם ס"ב.
ע ב"י ס"ח ונ"ש לא יביא. מ"א סוף סק"ה.
עא רבא פסחים צב. ע"א. שו"ע ס"ו. וראה גם לקמן סי' שמו סוף ס"ז.

לח ח"א שם, דלא כש"ך י"ד סי' רסו סק"א (שפסק כמרדכי אלאשקר ובדנאוים). אבל בסדר הכנסת שבת פסק רבנו כש"ך ומרדכי אלאשקר ונאוים.
לט ס"ה ש"ט.
מ מ"א שם.
מא ברייתא קלה, א וכת"ק. וראה גם במשנה קלד, ב. מור וש"ע ס"ה.
מב ברייתא שם. מור וש"ע שם.
מג מ"א סק"ג. שו"ך י"ד סי' רסד סק"ב ונקודת הכסף שם דלא בב"ח שם. וראה ספ"ד צ"צ רפא, ד; רפב, ג. שו"ת צ"צ י"ד סי' רב כה, ד ואילך.
מד ר"ף (ג. ב ואילך) כתקן אמוראי שבת שם שפסקו שצריך להטף ממנו דם ברות. רמב"ם הל' מילה פ"א ה"ג. מור וש"ע י"ד סי' רסג ס"ד. וראה מנחת יצחק ח"ג סי' קא ס"ק ג.
מה ר"ף שם (נד, א). רש"י שם י"ה שב"ש לבוש ס"ה. וראה מ"ט ועינים.
מו כרכה קלה, א. וראה שו"ת צ"צ י"ד שם. וראה ר"ף שם. ושיי שם י"ה אנדרוניגוס. וראה מ"ט ועינים.
מז רב אסי שם ורש"י י"ה כל. מור.
מח דמביים שם ה"ג, ועיין כסף משנה שם. דאיש פ"א ס"ה ג. דין (ב) ס"ח ולענין ברעת הר"ף.
מט ויקרא יב. כ"ג.
נ רב אסי שם. וראה לבוש ס"ה.
נא ונראה שם ע"ב. שו"ע שם.
נב פי' ה'א' ברש"י שם י"ה שתי ערלות. ויבנות עב, מו"ק י"ה שתי ערלות. דמביים שם. ח"א ס"ד.
נג פירוש ב' ברש"י שבת שם. כסף משנה שם ברעת הרמב"ם. ב"י ב"ד סי' רסו י"ה מי שיש.

הלכות שבת שלא

הרכ

ולומר לנכרי לעשות אם הוא דבר שאם עשהו ישראל אין בו איסור אלא מדברי סופרים אומר לנכרי ועושהו^ט שלא גזרו על שבות דשבות במקום מצוה כמ"ש בס' ש"ו^י ואם הוא דבר שאסור לישראל לעשותו מן התורה^י כגון לתקן האזמל^ט או להביאו דרך רשות הרבים^י גמורה^י לא יאמר לנכרי לעשותו ויש מתירים^י אמירה לנכרי במקום מצוה אפילו כדבר האסור מן התורה כמ"ש בס' רע"ו^י ואף שאין לסמוך על דבריהם כשאר מצוה כמ"ש שם^ט מכל מקום במילה שהיא עצמה דוחה שבת יש לסמוך על דבריהם^ט אף לענין מכשירה אם אי אפשר למול היום בענין אחר^ט:

ח יש אוסרין^ט להוציא התינוק מביתו לבית הכנסת דרך כרמלית או חצר שאינה מעורבת אפילו ע"י נכרי שאין בהוצאה זו צורך מצוה שהרי אפשר למולו בביתו^ט ויש מתירין בזה^ט משום ברב עם הדרת מלך^ט ויש להנהיג כן במקומות שנהגים להביא התינוק לבית הכנסת ע"י שאחד נתנו לחבירו וחבירו לחבירו בפחות מד' אמות שיוציאוהו מרשות היחיד ע"י נכרי ויכניסוהו ע"י נכרי^ט או יעשו כמו שיחבאר בס' שמי"ז^ט אבל לא יוציאוהו ויכניסוהו ע"י שנים שזה עוקר זה מצוה אע"פ שהוא פטור מכל מקום הרי הוא אסור מדברי סופרים^ט:

ז אין עושין לה חלוק^ט והוא שיקוב חתיכה של בגד כדי שתכנס המילה באותו הנקב ויכרך שוך הבגד על האבר^ט ויהדקנו שם כדי שלא יחזור עור האבר לכסות המילה^ט אבל אור עליה סמרטוט^ט ואם לא הזמינו מבעוד יום^ט מביא אפילו מחצר אחרת שלא עירבו ובלבד שיכרכנו על אצבעו ויביאנו^ט כדי לעשות בשניו^ט וכן מותר להביאו דרך כרמלית^ט ע"י שינוי אבל לא דרך רשות הרבים^ט:

י איזמל של מילה הוא מוקצה מחמת חסרון כוון ואסור למלטלו אלא לצורך המילה ולא כדי להצניעו^ט ואפילו לצורך גופו ומקומו וכל שכן שלא לצורך כלל כמ"ש בס' פה

- עב** דבה נעדרבין סונו, ב וסה, א רנבים שם ה"ט, מור וש"ע ס"ו.
- עג** סעף יב.
- עד** רנבים שם, מור וש"ע שם.
- עה** ר"ף (נ, א).
- עו** ר"ף שם, רנבים שם, מור וש"ע י"ד שם ס"ה.
- עז** כדלקמן ס' שמה ס"א.
- עח** בה"ג (הל' מילה כג, ג). הובא בר"ף שם, בעל העיטור הל' מילה נמז, א. הובא בר"ן שם ד"ה ונמצא, ב"י ס' שו מורה כתב הרמב"ם, ז"א סוף קפ"ה.
- עט** סעף ה.
- פ** וראה גם לעיל ס' שו ס"ה וסכ"ד.
- פא** ראה גם לקמן ס' תמו ס' בהגדה.
- פב** מ"א שם.
- פג** ז"א סוף ס"ק ה.
- פד** לענין המילה אם מלין בבית או בבית הכנסת – ראה לעיל ס' קלא ס"ו. וראה לקמן ס' תקפ"ד סוף ס"ז וס' תרכ"א ס"ג שתלוי במנהג המקום. וראה סידור (סדר המילה): כשמביאין את הילד לבית הכנסת.
- פה** ראה ט"ז ס' רמז סק"ד וס"י שמש מ"ק סק"א.
- פו** משל"י ד, כה, וראה אנ"ק ח"ד ע' קנ"ה. לק"ש ח"ט ע' 74 והערה 60.
- פז** ט"ז שם ושם.

- פח** סעף ג.
- פט** כדלקמן ס' שמו ס"א (לענין ד"ה). ולענין כרמלית ראה לקמן שם ס"ז וס' שמש ס"ה). וראה לקמן ס' שמו סוף ס"ב: העושה מנשה אסור אפילו הוא שבות דשבות במקום מצוה כמ"ש בס' שלא, ובס' שמו שם: משום צורך מצוה אין מתירין שום איסור קל ע"י ישראל, כגון שנתבאר בס' שלא, וראה לקמן ס"ג.
- צ** תשנה קלד, סע"א. מור וש"ע ס"ה.
- צא** תב"ש בפירוש התשנה.
- צב** ראה רש"י שם ד"ה חלוק.
- צג** משנה שם, מור וש"ע שם.
- צד** משנה שם וכפירוש רש"י ד"ה לא התקין. ש"ע י"ד ס' רמז י"ג.
- צה** משנה שם, מור וש"ע כאן ס"ה ובי"ד שם, וראה לעיל ס' שאי"ה וסכ"ג.
- צו** רש"י שם ד"ה כוך, ש"ע ס"ה.
- צז** א"ה רבה סק"ה נמשמעות דב"י זמ"א שבענין הבא, וראה גם לעיל ס' שג סכ"ג במוטב.
- צח** ב"י ד"ה ואין עושין, ז"א סק"ה. פ"ז י"ד שם סק"ה, וראה תהלה לרוד ס"ק יב.
- צט** ונהרי"ג מנהגים הל' מילה, ז"א סק"ה. ט"ז ס' שי סק"ג.

הלכות שבת שלא

תרכא

ש"ח^ק ומכל מקום בעורו בידו כשמל בו ראשי למלמלו לכל מקום שירצה להצניעו שמה^ק כמ"ש שם^{קב} אבל אסור לרחצו אפילו בעורו בידו^{קכ} שאין מרחיח כלים בשבת אלא לצורך היום כמ"ש בס"י שב"ק^{קכד}:

יא כימי חכמי התלמוד אם לא היו רוחצין הולד לפני המילה ולאחריה^{קכז} ובשלישי למילה^{קכח} במים חמין היה מסוכן ואם היו צריכים להחם בשבת לצורך רחיצה שלפני המילה היה דינו כדן תיקון האיזמל^{קכט} שנתבאר^{קל} ואם היו צריכים להחם לצורך רחיצה שלאחריה היה דינו כדן שחיקת סמנים^{קל} שנתבאר^{קכ} וכן שלישי למילה שחל בשבת מחמין לו חמין אפילו ע"י ישראל אם לא הכינו מאתמול מפני שסכנה היא לו^{קלא}.

אבל עכשיו לא נהגו ברחיצה כלל בקצת מדינות ודינו לרחוץ בשבת אם רצו כדן רחיצת כל אדם^{קלב} שאסור אפילו בחמין שהוחמו מבעוד יום אלא פניו ידיו ורגליו בלבד כמ"ש בסמין שב"ק^{קלג} ובמדינות אלו נוהגים לרחצו לפני המילה בחמין שהוחמו מאתמול ולאחר המילה במוצאי שבת וכן אם היה יום ג' בשבת ורואים שיש צורך לרחצו מכינים חמין מבעוד יום ורוחצין אותו בשבת וכל זה מן הסתם אבל אם רואים שיש לחוש לסכנה אם לא ירחצו אותו אחר המילה מרחיצין אותו ומחללין עליו שבת כמו על שאר חולה שיש בו סכנה^{קלד}:

יב כשרוחצים אותו לפני המילה יזהרו שלא ישרו סדן במים ששריית כגד זהו כיבוסו אלא ישם נכרי הסדן תוך המים^{קלה} שכיון שאינו מתכוין לכיבוס אלא שפסיק רישיה הוא מותר ע"י נכרי כמ"ש בסמין רנ"ג^{קלז} אבל אם נשפכו החמין לא יאמר לנכרי להחם בשבילו^{קלח}:

יג אדם מל מעולם לא ימול בשבת^{קלח} שמא יקלקל ונמצא מחלל שבת^{קכ} אבל אם מל כבר פעם אחת מותר למול בשבת^{קכ} ואפילו הוא אבי הבן^{קכא} שעליו מוטל למול בנו^{קכב} ונח לו מה שבנו ניתקן בשבת ע"י מילה זו^{קכג} וכן מי שמול ולא פרע מעולם אסור לפרוע בשבת^{קכד}:

יד אם מליץ בן המומר או מומרת או הקראים בשבת נתבאר ב"ד סי' רס"ו^{קכד} ושם^{קכו} נתבאר אם מותר שיהיה אחר מודה ואחד פורע:

ק ס"ה וש"ג.	קיד ה"א ס"ט.
קא רמב"ן הובא ברבינו ירוחם ג"א ח"ב (ד, א.) מ"א שם. ובדלעיל סי' שח ס"ג וש"ג. וראה לעיל סי' רנח ק"א סוף סק ק"א (העמק שלא מועלת בה מחשבתו מלפני השבת).	קטו אגודה עירובין פ"ו סי' סב. מ"א סק"פ.
קב ס"ג. ע"ש.	קטז סוף ס"ו וש"ג.
קג שירת מביט ח"ג סי' פג. מ"א שם.	קצו ר"ד (נ, א.) ר"א"ש פ"א סי' ב. אגדה שם. מ"א שם. ובדלעיל ס"ו.
קד סעף ו.	קצז חרדכי פ"ט [י"ט] דחזון ורנו תרנה בשם רבינו שמחה. ש"ע סי' וב"ד סי' רמו ס"ו.
קה משנה וברייתא ק"ד, ב. ש"ע ס"פ.	קצח מרחיב שם. ש"ע י"ד שם.
קו רבי יוחנן שם כראב"ע במשנה שם. ש"ע שם.	קצט תרומת הדשן ח"א ס' רסח ממשנת המרחיב. ש"ע כאן וב"ד שם.
קז מ"מ פ"ב ה"ד ברעת הרמב"ם. ר"א"ש פ"א סי' ב.	קכא תרומת הדשן שם. ש"ע כאן ושם.
קח סעף ו.	קכב ברייתא קודמתו כמ. א. וראה לקמן סי' תלב ק"א סק"ב.
קט רמב"ם הל' מילה פ"ב ה"ה ר"ה (נג, א.) רשב"א שם קל"ב, ב ר"ה הלכה. ר"א"ש שם.	קכג תרומת הדשן שם. ש"ך סק"ז.
קי סוף ס"א.	קכד מ"א סק"ו.
קיא מ"מ שם ברעת הרמב"ם. וראה גם ש"ת הרמב"ם סי' שח. הובא בכסף משנה הל' מילה שם.	קכה מה' זה בשוע"ר לא הניע לדינו וראה ש"ע שם ס"ב ש"ך סק"ד.
קיב (ב"י) ש"ע שם.	קכו ס"ד וברמ"א שם וש"ך סק"ח.
קיג סעף א.	